

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
ÖZEL EĞİTİM VE REHBERLİK
HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

TÜRK İŞARET DİLİ DERSİ (1. SINIF) ÖĞRETİM PROGRAMI

ANKARA, 2015

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı

Sayı	67	Konu: Türk İşaret Dili Dersi (1. Sınıf) Öğretim Programı
Tarih	29.07.2015	
Kurulda Gör. Tarihi	29/07/2015	
Önceki Kararın Tarih ve Sayısı		

Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğünün 28/07/2015 tarihli ve 39201250-101-E.7559069 sayılı yazısı üzerine Kurulumuzda görüşülen Türk İşaret Dili Dersi (1. Sınıf) Öğretim Programının, 2015-2016 Eğitim ve Öğretim Yılından itibaren ekli örneğine göre uygulanması,

Söz konusu programın, 2015-2016 Eğitim ve Öğretim Yılına mahsus olmak üzere 2 ve 3. sınıflarda da kullanılması

hususunu uygun görüşle arz ederiz.

Dr. Fatma Elif KILINÇ
ÜYE

Dr. Cem GENÇOĞLU
ÜYE

Kâmil YEŞİL
ÜYE

Dr. Mehmet SÜRMEİ
ÜYE

Doç. Dr. Güray KIRPIK
ÜYE

Dr. İbrahim DEMİRCİ
ÜYE

Doç. Dr. Hatice YILDIZ
ÜYE

Dr. Hüseyin ŞİRİN
ÜYE

Prof. Dr. Emin KARİP
Kurul Başkanı

UYGUNDUR

.../07/2015

Nabi AVCI
Millî Eğitim Bakanı

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ	5
PROGRAMIN VİZYONU	7
GENEL AMAÇLAR	7
PROGRAMIN YAPISI	7
PROGRAMIN UYGULANMASI İLE İLGİLİ AÇIKLAMALAR	9
ÖĞRENME ÖĞRETME SÜRECİ	10
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME	13
KAZANIMLAR	15
KAYNAKÇA	27

GİRİŞ

Konuşma ve dil gelişimi doğumdan hemen sonra başlayarak erişkin yaşlara kadar devam eden bir süreçtir. İlgüdüsel olarak 3-6 aylar arasında ortaya çıkan sesler, dilin ilk basit ifadelerini oluşturur. Bu dönemde, işitme duyusunun dili öğrenmedeki fonksiyonu oldukça önemlidir. Altıncı aydan sonra üretilen mırıldanma (babbling) sesleri ve bir takım fonemik ifadeler dilin ilk yapı taşlarını oluşturur. Bebeğin hem çevreden algıladıkları hem de kendi ürettikleri işitsel hafızada kodlanarak konuşmanın hafızadaki ilk unsurlarını meydana getirir. Normal olmayan bir işitme, kaybın derecesi ve özelliklerine göre dil gelişimini değişik boyutlarda etkiler. Beynin hemen hemen tüm fonksiyonlarını içine alan dil gelişimi, başta işitme duyusu olmak üzere, görme, zekâ, hafıza, öğrenme, dokunma ve hatta koklama gibi yeteneklerin mükemmelliği ile belirginleşir. Bebeklik ve erken çocukluk döneminde işitme duyarlılığındaki azalma, santral işitme sisteminin gelişimini bozarak başta dil gelişimi olmak üzere aynı zamanda çocuğun sosyal, duygusal, bilişsel gelişimlerini ve akademik başarısını da olumsuz yönde etkileyecektir.

Yapılan araştırmalarda işitme kaybının en önemli etkisinin nöral plastisite üzerinde olduğu, özellikle 0-2 yaşlar arasında çok hızlı bir gelişim süreci gösteren öğrenmenin ve işitsel uyaran karşısında gelişen beyin merkezlerinin, bu uyarandan yoksun kalmaları durumunda yeterli derecede gelişim sağlayamadıkları ve bu merkezlerle ilgili beyin plastisitesini oluşturamadıkları belirtilmektedir. Bu durumda, daha sonraki dönemlerde uygun işitsel uyaran sağlansa bile ilk durumdaki kadar hızlı bir gelişme gerçekleşmemekte ve işitme kaybının birey üzerinde meydana getirdiği olumsuz etkiler telafi edilememektedir.

Teknolojinin gelişimi ile birlikte işitme engellilerde erken tanı ve tedavi sistemlerinin etkin kullanımını, erken yaşlarda modern işitme cihazları ve koklear implantların bu çocuklara uygulanmasını sağlamaktadır. İşitme cihazlarının kullanımının yanında, aile ve bireysel eğitim desteği ile erken dönemden itibaren işitme engelli çocukların sözel dili kazanmaları mümkün olabilmektedir. Ancak bu çocukların bile okul döneminde okuma, okuduğunu anlama, sözel dili takip etme ve yazma becerilerinde problemler yaşadıkları ve görsel dile ihtiyaç duydukları görülmektedir. Özellikle geç tanılanmış ve işitme deneyimlerinden yoksun kalmış işitme engelli bireylerin sistemli bir şekilde işaret dilini kazanmaları işitme kaybının beraberinde getirdiği olumsuzlukları aşmada önemli bir etkidir.

Ülkemizde işitme engelliler tarafından konuşulan işaret dili “Türk İşaret Dili” olarak adlandırılmaktadır. İşaret dillerinin bu şekilde kısaltılarak adlandırılmaları, söz konusu işaret dillerinin, toplumun duyan kesimi tarafından konuşulan sözlü dillerden ve diğer işaret dillerinden farklı, kendilerine özgü kurallara sahip diller olduklarına işaret etmektedir.

2000’li yılların başından itibaren Türkiye’deki işitme engelli bireylere ve onların konuştıkları dile dair farkındalığın nispeten artması söz konusu olsa da Türkiye’deki işitme engelliler halen sosyo-kültürel imkânlar, eğitim ve sağlık hizmetleri, hukukî süreçler ve istihdam gibi olanaklar bakımından ciddi engellerle karşılaşmaktadırlar. İşitme engellilerin eğitimde karşılaştıkları en büyük engellerden biri dil bariyeridir. Okullarda eğitim sözel yöntemle Türkçe olarak yürütülmektedir. Özellikle işitme kaybı ciddi düzeyde olan ve koklear implant olanağına sahip olmayan işitme engelliler için bu tür bir eğitim tek başına verimli olmamakta, öğrenciler kazanımları yeterince ve zamanında edinmemektedir.

Dil açısından önemli bir başka durum ise anadil edinimi konusudur. Anne ve/veya babaları da işitme engelli olan çocuklar, “anadil” olarak Türk İşaret Dili’ni edinmekte, Türkçeyi ise sınırlı düzeyde

ve ikinci dil olarak çoğunlukla da formel eğitim yoluyla sonradan kazanmaktadırlar. Bu öğrencilerin işiten öğrencilerle aynı eğitimi alarak aynı başarı düzeyini sağlamaları gerçekçi bir beklenti değildir. Öte yandan işiten anne-babaların işitme engelli çocukları ise daha farklı bir durumla karşı karşıyadır. Bu çocuklar “kritik yaş” olarak bilinen (yaklaşık 0-6 yaş) dönemde herhangi bir dil girdisine maruz kalmadıkları takdirde sonradan - sözlü ya da işaret fark etmeksizin - herhangi bir dilde anadil seviyesinde yetkinlik sağlayamamaktadır. Dolayısıyla, ebeveynlerinden duymadıkları için herhangi bir dil girdisi alamayan bu çocuklarda, kritik dönem içinde işaret diline de maruz kalmadıkları takdirde “yarım dillilik” (anadilden yoksun olma) durumu ortaya çıkmaktadır. Yarım dillilik yalnızca dil becerisini değil, aynı zamanda bilişsel becerilerin gelişimini de olumsuz etkilemektedir. Dolayısıyla okuldaki başarı bilişsel becerilerin gelişimine, bilişsel becerilerin gelişimi de dil becerisinin gelişimine bağlıdır. Bu durum da örgün eğitimin Türkçenin yanı sıra işaret dili ile de desteklenmesi gerekliliğini ortaya koymaktadır. Nevar ki işaret dilleri toplumun işiten kesimi tarafından merak konusu olmakla birlikte yeterince bilinmemektedir.

İşitme engelli bireylerin günlük yaşamlarında yüz yüze sözlü iletişimin işlevlerini karşılamak amacıyla kullanılan ve değişik kültürlerde birbirlerine göre kimi açılardan ortak, kimi açılardan farklılıklar sunan işaret dilleri, işitme engellilerin bir arada etkileşim içinde bulunduğu her durumda kendiliğinden, doğal olarak gelişmekte ve kültürel aktarım yoluyla nesilden nesle geçmektedir. Bu diller incelendiğinde, sözel dillere benzer olarak, dizgesel ve uzlaşımsal kurallar içerdikleri ve gerçek anlamda birer iletişim sistemi oldukları görülmektedir. Buna rağmen işaret dillerinin dilbilimsel açıdan incelenmesi nispeten yeni bir çalışma alanıdır. 60’lı yılların sonlarına kadar çalışılmaya değer görülmeyen işaret dilleri, bu tutumun da etkisiyle bazı önyargılara ve yanlış değerlendirmelere maruz kalmıştır. Örneğin, uzun yıllar işaret dillerinin ilkel ve yetersiz iletişim türleri olduğu, bu dillerde yer alan işaretlerin ise beden dilindeki jestlere eşdeğer ve tamamen göstergesel olduğu düşünülmüştür. Bununla birlikte işaret dillerinin gerçek anlamda diller olmadıkları; sadece sözlü insan dillerinin basitleştirilmiş hatta bozulmuş biçimleri oldukları, ayrıca tüm dünyada kullanılan ve anlaşılabilir tek ve evrensel bir işaret dilinin var olduğu iddia edilmiştir. İşaret dillerine ilişkin yaygın olan bir başka yanlış görüşse işaret dillerindeki işaretlerin yalnızca eller yoluyla gerçekleştirildiğidir.

Türk İşaret Dili Dersi (1. Sınıf) Öğretim Programı yukarıda açıklanan ihtiyaca cevap vermek üzere ülkemizdeki işitme engelli öğrenciler arasında kullanılan işaret dilinde temel düzeyde belirli bir standart geliştirilmesine katkı sağlama amacıyla oluşturulmuştur.

PROGRAMIN VİZYONU

Türk İşaret Dili Dersi (1. Sınıf) Öğretim Programı'nın vizyonu; işaret dili ile kişisel, sosyal ve kültürel yönlerden gelişmiş, yaşadığı kültürü, sosyal ve doğal çevreyi tanıyan, öğrendiklerini gerçek yaşam durumlarında kullanabilen, kendine güvenli ve bilgiye erişim yollarını temel düzeyde etkin bir biçimde kullanabilen bireyler yetiştirmektir.

GENEL AMAÇLAR

Türk İşaret Dili Dersi (1. Sınıf) Öğretim Programı'nın temel amacı, Türk Millî Eğitimin genel amaçları ve temel ilkelerine uygun olarak öğrencilerin:

1. Parmak alfabesini doğru kullanmalarını,
2. Türk İşaret Dili ile iletişim kurmalarını,
3. Türk İşaret Dilini kurallarına uygun ve etkili kullanmalarını,
4. Türk İşaret Dili ile sözcük dağarcıklarını zenginleştirmelerini,
5. Öğrendiklerini gerçek yaşam durumlarında uygulayabilmelerini,
6. Ana dil yoksunluğunda doğabilecek dilsel, bilişsel sosyal-duygusal ve akademik yetersizliklerin giderilmesini ve gelişmelerini,
7. İşitme kaybının özelliğine göre sınırlı da olsa sözel/işaret dili kazanmış öğrencilerin dilsel, kişisel, sosyal ve kültürel yönlerden gelişmelerini,
8. Türk İşaret Dili yoluyla yaşadığı kültürü, sosyal ve doğal çevreyi tanımalarını,
9. Kendi yetenek ve yaratıcılıklarının farkına varabilmelerini,
10. Birlikte çalışma, paylaşma, kendisi ve başkaları için sorumluluk alabilmelerini sağlamaktır.

PROGRAMIN YAPISI

a. Türk İşaret Dili Dersi (1. Sınıf) Öğretim Programı, haftalık 2 ders saatine göre öğrenci merkezlik, aktif öğrenme, esneklik esaslarına dayalı ve etkinlik temelli olarak yapılandırılmıştır.

Öğrenci Merkezlik: Öğrenme sürecinde öğrencinin etkin olması esastır. Öğretmen, öğrencinin öğrenmesini kolaylaştıran, ona rehberlik eden bir profesyoneldir. Öğrenmenin sürekli ve etkili olabilmesi için öğrencilerin derse etkin katılımı desteklenmelidir. Öğrenme-öğretme sürecinde kullanılacak etkinliklerde bireysel farklılıkların, ilgilerin, öğrenme stillerinin, gelişim özelliklerinin dikkate alınması öğrencilerin sürece etkin katılımına yardımcı olacaktır.

Aktif Öğrenme: Aktif öğrenme, öğrencinin öğrenme sürecinin sorumluluğunu taşıdığı, öğrenciye öğrenme sürecini çeşitli yönleri ile ilgili karar alma ve öz düzenleme yapma fırsatlarının verildiği ve karmaşık öğretimsel işlerle öğrencinin öğrenme sırasında zihinsel yeteneklerini kullanmaya zorlandığı bir öğrenme sürecidir.

Esneklik: Esnek ilerleme, öğrencilerin öğrenme ihtiyaçlarına ve potansiyellerini kullanmalarına engel olacak durumlara karşı fırsat yaratmaktır.

b. Öğrenme Alanı: Öğrenme alanları öğrencilerin dilsel, bilişsel, sosyal-duygusal ve psikomotor gelişimine yönelik çeşitli bilgi ve becerileri içeren; hem kendi içinde hem de programın diğer unsurları ile bütünlük taşıyan bölümlerdir. Öğretim programlarında öğrenme alanlarına yer vermenin amacı, öğrencinin öğrenme ve bilgileri zihinde yapılandırma sürecini kolaylaştırmaktır. Öğretim Programı'nda yer alan kazanımlar, programın genel amaçlarına ulaşmaya katkı sağlayacak şekilde iki farklı öğrenme alanında kurgulanmıştır. Birinci öğrenme alanı öğrencinin işaret dilinde kullanacağı tüm varlıkların (nesne ve kavramların) ve bu varlıklarla ilgili eylemlerin işaret dili ile ifade edilmesini tanıma ve anlamayı içermektedir. Bu bölüm her iki durumu (tanıma ve anlama) kapsayıcı şekilde "alıcı dil" olarak adlandırılmıştır. İkinci öğrenme alanı ise diğer bazı dil programlarındaki konuşma alanına karşılık gelecek şekilde "ifade edici dil" olarak adlandırılmıştır.

c. Kazanımlar: Programın öğelerinden biri olan kazanım, öğrenen için eğitim yoluyla planlanarak öğretme öğrenme süreci sonunda ulaşılması beklenen bilgi, beceri, tutum ve değerler gibi yaşantılar bütünüdür. "Niçin öğretiyoruz?" sorusunun cevabı olan kazanım, öğrencinin süreç içerisinde değerlendirilmesi olgusunu getirmiştir. Bu nedenle öğrencilerin öğrenme alanlarındaki gelişimleri, kazanımların edinilmesine bağlıdır. Programda 34 kazanım mevcuttur. Bunların 22'si "alıcı dil" öğrenme alanına, 12'si ise "ifade edici dil" öğrenme alanına aittir.

ÖĞRENME ALANI	KAZANIM SAYISI	ORANI (%)
ALICI DİL	22	65
İFADE EDİCİ DİL	12	35
TOPLAM	34	100

d. Açıklamalar: Öğretim programında kazanımlarla birlikte verilen açıklamalar; kazanımların hangi kapsamda, ne kadar verileceği ile ilgili bilgilerden oluşmaktadır. Açıklamalar, kazanımı uygulamada öğretmene yol gösterici bir işlev görmektedir. Öğretim Programının kazanım tablosunun özellikle "alıcı dil" öğrenme alanındaki "Açıklamalar" sütununda varlıklar ve bu varlıklara ait eylemler öğrencinin yaşı, düzeyi ve bunlara bağlı olarak bilişsel, duyuşsal ve psiko-motor özellikleri dikkate alınarak sınırlandırılmıştır. Ancak bilindiği gibi her öğrenci özeldir ve bu nedenle bireyselleştirilmiş eğitim programı uygulanması esastır. Öğretmen genel olarak bu kısımda yapılacak sınırlılıklara bağlı kalmakla beraber, okulun ve öğrencinin bulunduğu sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel çevre ile öğrenci özelliklerine göre "Açıklamalar" kısmında verilen varlıkları ve varsa bu varlıklarla ilgili eylemleri artırabilir ya da eksiltebilir. Ayrıca Programın "Açıklamalar" sütununda bazı kazanımların öğretiminin ne şekilde yapılabileceğine ilişkin önerilere de yer verilmiştir.

e. Etkinlikler: Etkinlikler, kazanımların öğrenciler tarafından edinilmesini sağlayacak uygulamalardır. "Açıklamalar" sütununda bazı kazanımların ne tür etkinliklerle gerçekleştirilebileceğine ilişkin ipuçları bulunmaktadır. Öğretmen, "Açıklamalar" sütununda önerilen etkinlikleri doğrudan uygulayabileceği gibi -kazanımları gerçekleştirmek kaydıyla öğrencilerin düzeyine, öğrencinin, okulun fiziksel özellikleri ve donanımına, okulun bulunduğu çevrenin sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel özelliklerine göre kendi etkinliğini tasarlayıp uygulayabilecektir.

PROGRAMIN UYGULANMASI İLE İLGİLİ AÇIKLAMALAR

Türk İşaret Dili Dersi (1. Sınıf) Öğretim Programının uygulanması esnasında aşağıdaki hususlar göz önünde bulundurulmalıdır:

- Öğrenme alanları öğrencinin kendisi, çevresi ve ihtiyaçları temel alınarak işlenmelidir.
- Programdaki kazanımlar öncelik sırasına göre yazılmıştır. İşlenişte sıralamaya dikkat edilmesi dilin kazanımına yardımcı olacaktır. Ancak programın uygulanmasında bireyselleştirilmiş eğitim programı (BEP) doğrultusunda öğrenci ve sınıf düzeyine göre öğretmen, kazanımların sırası ve edinim sürelerinde değişikliğe gidebilir.
- Bir öğrenme alanında yer alan kazanımlar ihtiyaç duyulması halinde diğer öğrenme alanında da uygulanabilir.
- Öğretim etkinliklerinde öğrenci düzeyi, eğitim ortamı ve çevre etkenleri göz önünde bulundurularak öğrencileri aktif kılan öğrenme-öğretme yöntem, teknik ve stratejiler kullanılır.
- İşaret dili bileşenleri kural ve standartlarına uygun olarak öğretilmelidir.
- İşaret dili bileşenleri ve şekillerinin öğretiminde hazırlık aşamasında ince ve kaba motor gelişimini sağlayan kol ve el çevirme, başın her yöne hareketi, boyama, yırtma, kesme, ip sarma, boncuk dizme, hamur çalışmaları vb. alıştırmaların yaptırılması faydalı olacaktır.
- Motor-koordinasyon problemi olan öğrenciler için öğretmen bireysel çalışmalar önermeli, bu amaçla ailelerle işbirliği yapılmalıdır.
- Öğretimde görsel materyallere önem verilmeli ve öğretim ortamı buna uygun olarak hazırlanmalıdır. Öğretim ortamında bulunan ve kullanılan araçlar, işaretleriyle etiketlenilerek öğrencinin her an işaret ve eşya arasındaki ilişkiyi kurması hedeflenmelidir.
- Kazanımı hedeflenen kavram, nesne isimleri ve cümlelerin aynı zamanda sözel ifadelerini de öğrencinin anlaması için, Türk işaret dili ile birlikte sözel dilin bir arada kullanımını sağlanmalıdır. Aynı zamanda öğrencinin dudaktan ve yüzden okuma (speech/lip reading) becerileri de desteklenmelidir.
- Öğrenme-öğretme etkinliklerinde öğrenci merkezli yöntem ve teknikleri kullanılmalı; yöntem ve tekniklerin seçiminde öğrencilerin düzeylerine dikkat edilmelidir.
- Etkinlikler sırasında öğrencinin aktif bir katılımcı olduğu, düşüncelerini ifade edebileceği demokratik bir ortam oluşturulmalıdır.
- Programda yer verilen etkinlik örnekleri birer öneri niteliğindedir. Öğretmen, bu etkinlikleri olduğu gibi veya etkinliklerde değişiklikler yaparak uygulayabilir. Yeni etkinlikler hazırlanırken ve uygulanırken bunların hangi kazanımlara yönelik olduğuna dikkat edilmeli, ayrıca öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçları ve okulun bulunduğu çevre de göz önünde bulundurulmalıdır.
- Öğrenme-öğretme etkinliklerinde kazanımları edinmeye yardımcı olacak bez bebekler, gösterim panoları, grafikler, projeksiyon, geometrik şekiller, top, kelime küpü, boncuk, fasulye-çubuk,

resimli kartlar, yap bozlar, bulmaca, yazı tahtası (oyuncak), plastik harf kalıpları, kavram kitapları, öykü kartları, oyun hamurları, renkli kalemler, ritim çubukları, renkli fon kartonlar, CD, bilgisayar, kelime bulma oyunu, tabu oyunu gibi araç gereçler kullanılabilir.

- Ders kitaplarının ve diğer yardımcı materyallerin hazırlanması, sınıf içi etkinliklerin planlanması ve gerçekleştirilmesinde güncel ve günlük yaşamla ilişkili durumlar ele alınır.
- Öğrenme-öğretme etkinliklerinde kazanımların edinmeye uygun görsel, uygulama ve video ve basılı materyallerden yararlanır.
- Öğretmenden programı öğrencilerin bireysel özelliklerini ve çevresel koşulları dikkate alarak uygulaması beklenmektedir. Öğretmen Türk işaret dilini kurallarına uygun ve etkili kullanarak bütün öğrencilere örnek olmalıdır.
- Öğretmen dil becerilerini geliştirme sürecinde öğrencilere destek olmalı, öğrencilere saygı duymalı, onları dinlemeli, öğrenme sürecinde öğrencilerin güçlü yönlerini öne çıkararak kendilerini ifade etmelerine ortam hazırlamalı ve dil becerilerinin gelişimine katkıda bulunmalıdır.
- Öğretmen işaret ve sözel dili birlikte kullanmaya özen göstermelidir. Türk işaret dili ile sözel dil eş zamanlı olarak kullanılırken her iki dil de kendine özgü dilbilgisi kuralları çerçevesinde kullanılmalıdır.
- Ailelerin sürece aktif olarak katılmaları sağlanmalıdır.

ÖĞRENME-ÖĞRETME SÜRECİ

Türk İşaret Dili Dersi (1. Sınıf) Öğretim Programının öğretiminde önerilen çeşitli öğretim yöntem ve teknikleri aşağıda sıralanmıştır.

a. Gösterip Yaptırma

Bu yöntem, bir şeyin nasıl yapılacağına açıklanması ve uygulamalı olarak gösterilmesidir. Gösterip yaptırma yöntemi öğrenciye görerek öğrenme imkânı sağlar. Yöntemin kullanılmasında şunlara dikkat edilmelidir:

- Öğretmen önceden hazırlık yapmalıdır.
- Bütün sınıfın izleyebileceği ve anlayabileceği şekilde yapılmalıdır.
- İşareti öğretilecek varlıkların varsa kendisi yoksa resmi gösterilmelidir.

b. Anlatım

Anlatım yöntemine, bir konuya giriş yaparken, bilgi aktarırken ya da özetlerken başvurulmaktadır. Bu yöntemin uygulanmasında görsel ve işitsel araçlardan yararlanılmalı, öğrencilere söz hakkı verilmeli ve soru sorulmasına imkân verilmelidir. İşlenen konuların öğrencilerin yaşantılarıyla bağlantıları kurulmalıdır. Basit, kısa ve tam cümleler ile anlatım yapılmalıdır.

c. Soru-Cevap

İşaret dili öğretiminde soru cevap öğrencilerin alıcı dil (tanıma-anlama) ve ifade edici dil (konuşma) alışkanlıkları kazanmalarında, iletişim becerilerini geliştirmelerinde kullanılabilecek önemli bir tekniktir. Soru- cevap aynı zamanda anlamayı kontrol etmede önemli bir yoldur. Bu teknik uygulanırken şunlara dikkat edilmelidir:

- Öğrencilerin tümünün cevabı düşünmelerini sağlamak için soru tüm sınıfa yöneltilmelidir.
- Sorunun cevabını düşünmeleri için öğrencilere yeterli zaman verilmelidir.
- Öncelikle gönüllü öğrencilere cevaplama fırsatı verilmelidir.
- Soruların yöneltilmesinde adaletli olunmalıdır.
- Doğru cevap anında pekiştirilmelidir. Yanlış cevap veren öğrenciler küçük düşürülmemeli, doğru cevabı bulmaları için yönlendirilmelidir.

ç. Eğitsel Oyunlar

Oyunlar, öğrenilen konuyu ilgi çekici hâle getirmek, öğrencileri etkin kılmak, rahat bir ortamda, zevk alarak öğrenmelerini sağlamak amacıyla kullanılan bir yöntemdir. Oyun çocuğun hayal dünyası ile gerçek dünya arasında bir köprü görevi görmektedir. Çocuklar oyun içinde deneyimler kazanmakta ve model alarak öğrendiği şeyleri oyun içinde deneme fırsatı bulmaktadır. Oyunun bu özelliğinden yararlanarak dersler daha ilgi çekici hale getirilebilir. Bu şekilde öğrenmelerin etkinliği sağlandığı gibi öğrenilenlerin kalıcılık düzeyi de artırılabilir. Bu yöntem uygulanırken şunlara dikkat edilmelidir:

- Oyunlar basit ve öğrencilerin ilgisini çekecek özellikte olmalıdır.
- Öğrencilerin düzey ve yeteneklerine uygun olmalıdır.
- Oyun, sınıftaki tüm öğrencilerin katılmasına olanak vermelidir.
- Öğretmen oyunu sürekli kontrol etmelidir.

d. Rol Oynama

Rol oynama, öğrencilerin, başka bir kişilik içinde kendi duygu ve düşüncelerini de kullanarak rol yapmasıdır. Rol oynama süreci, role hazırlık yapma, rolü oynama ve değerlendirme aşamalarından oluşur. Rol oynarken aşağıda verilen bazı kurallara dikkat edilmelidir:

- Uygulamadan önce yapılacak etkinliklerin ayrıntıları iyi belirlenmelidir.
- Ortam (sınıf, salon vb.) oynanacak rollere uygun olarak düzenlenmelidir.
- Rol dağıtımında öğrenciler, seçilirken oynanacak rollerin genel özellikleri hakkında da bilgilendirilmelidir.
- Öğrenciler rol dağıtımında görev almaları için cesaretlendirilmeli, ilk uygulamalarda gönüllü ve rolünü iyi canlandırabilecek olanların rol alması sağlanmalıdır.
- Rollerini prova etmeleri için yeterli zaman verilmelidir.

e. Kart Eşleştirme

Kart eşleştirme işaret dili öğretiminde son derece yararlı bir tekniktir. Bu teknik öğrencilerin öğrenmelerini kontrol etmek ve hatalı öğrenmelerini düzeltmek amaçlı da kullanılabilir. Öğretmenin uygulama öncesi hazırlık yapması gereklidir. Bu amaçla iki tür kart grubu hazırlar. Birinci grup kartlarda ele alınan konu ile ilgili sorular, şekiller, resimler, açıklamalar, kavramlar vb. içerikler yer alır. İkinci grup kartlarda ise birinci grup kartlarda yer alan içerikle eşleşecek bir içeriğe yer verilir. Birinci grup kartlarda kavram ve görselleri yer alırken, ikinci grup kartlarda ise kavramların işaret dili ile ifadesi yer alır.

Kart eşleştirme tekniğinin aşamaları şunlardır:

- Kart gruplarından biri numaralandırılmalıdır.
- Kartlar sınıfa dağıtıldıktan sonra öğrencilerden kartları incelemeleri ve daha sonra ellerindeki kartların eşlerini aramaları istenir.
- Kart eşlerinin bulunmasından sonra eşli gruplar halinde bir süre çalışılır.
- Öğretmen rastgele kart numaralarını söyleyerek bu numarayı taşıyan eşleştirilmiş kart grubu çalışmalarını sınıfa sunar.

f. Gezi-Gözlem ve İnceleme

Gezi-Gözlem yöntemi eğitim-öğretim faaliyetlerinin bir parçası olarak amaçlı ve planlı bir biçimde okul dışı bir ortama gidilerek gözlemlerde bulunulmasıdır. İnceleme ise ele alınan bir konu ya da olayın özelliklerini ve ayrıntılarını tam olarak anlamaya çalışmak için yapılan yöntemli çalışmalardır. Gözlem ve inceleme birbirini tamamlayan iki uğraştır.

Öğrencilerin gözlem çalışmaları ve inceleme gezileri sırasında materyal toplayıp bunlar üzerinde inceleme yapmaları, gördüklerini Türk işaret dili ile anlatmaları, tartışmaları ve değerlendirmeleri, bazı durumlarda geziye ilişkin resim çalışmaları yapmaları “gezi kitabı” Türk işaret dilini kullanma becerisiyle yakından ilişkilidir. Gözlem sürecinde aşağıdaki hususlara dikkat edilmelidir:

- Gözlenecek varlık veya olay kendi doğal şartlarında olmalıdır.
- Gözlem planlı yapılmalıdır.
- Geziye gidilecek yerle ilgili yetkililerle ön görüşme yapılmalıdır.
- Gözlem planının öğrencilerle ve hatta velilerle yapılması, plana öğrencinin ve velisinin katkısının sağlanması önemlidir.
- Gözlemin bir gezi ile birlikte olmasının gerektiği durumlarda organizasyonun çok iyi yapılması gereklidir.
- Öğrenciler, gittikleri yerlerde neyi gözleyeceklerini ve neye dikkat edeceklerini bilmelidirler.

Gözlemin bitiminde, sonuçları görmeye yönelik sınıf ortamında değerlendirme yapılması esastır. Bu süreçte gözlem esnasında toplanan materyaller, alınan fotoğraf veya filmler vb. ayrıntılı olarak değerlendirilmelidir.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

Ölçme ve değerlendirme, eğitim faaliyetlerinin ayrılmaz bir parçasıdır. Öğretim yöntemlerinin etkinliğini ve öğrencilerin gelişim durumları ve başarılarının tespit etmek için yapılır.

Öğretim Programında ölçme ve değerlendirme olumsuz bir pekiştirme aracı olarak değil öğrencinin işaret dili öğrenimini geliştirmek ve kontrol etmek amacıyla kurgulanmıştır. Programda önerilen ölçme ve değerlendirme araçları geleneksel değerlendirme araçlarından öte iletişimsel aktiviteleri ön plana çıkarıcı ve işaret dilinin gerçek kullanımını ölçme ve değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Sözcüklere ve yapılarla yönelik tanıma “alıcı dil” ve kullanma “ifade edici dil” alanlarındaki becerilerin geliştirilmesi hedeflenmiştir.

Öğrencinin gelişiminin izlenmesi ve bu gelişime bağlı olarak öğrencinin yönlendirilmesi, programın önemsenen ilkeleri arasındadır. Ölçme ve değerlendirmede esas alınan bakış açısı, sonucun yanı sıra sürecin de değerlendirildiği bir ölçme ve değerlendirme anlayışıdır. Bu nedenle sürecin sonunda öğrencinin ortaya koyduğu öğrenme ürünü ile birlikte gösterdiği performansın da değerlendirilmesi; geleneksel ölçme araçları ile elde edilen sayısal verilerin tek başına anlam ifade etmediğinden yola çıkılarak tamamlayıcı ölçme araç ve tekniklerinin kullanılması önerilmektedir.

Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı (BEP)

İşaret dili gelişimi bireylerde belirgin farklılıklar gösterebilmektedir. Öğrencilerin bireysel farklılıklarına göre onlara bireysel öğrenme olanakları sunulması önemlidir. İşitme engelliler için bireysel öğrenme esnek ve toleranslı öğretmenlerin olduğu okul çevresinde gelişir. Bu dikkate alındığında öğrencide var olan yetenek ve becerilerin aynı düzeyde kalması ya da gelişmesi öğretmenin tutumuyla doğrudan ilgilidir. Öğretmen, işitme engelli öğrencilerle yapacağı bireysel çalışmalarda onları desteklemeli, ortaya koydukları öğrenme ürünleriyle ilgili cesaretlendirilmelidir. Yapılacak çalışmaların hem içerik hem süreç açısından çok dikkatle ve titizlikle planlanması çalışmanın amacına ulaşması konusunda büyük önem taşımaktadır.

İşitme engelli öğrencilerin özellikleri, eğitim performansları ve ihtiyaçları doğrultusunda öğretim programında yer alan kazanımlar temel alınarak “Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı (BEP)” hazırlanmalı ve uygulanmalıdır. BEP’te yer alan kazanımlar belirlenirken öğrencilerin bilişsel, dilsel, sosyal-duygusal özellikleri ile varsa eş engellilikleri (çok engellilik) dikkate alınarak gerekli uyarlamalar yapılmalı, başarının değerlendirilmesinde bireyin BEP’i dikkate alınmalıdır.

BEP’ler işitme engelli öğrencilerin sahip oldukları bireysel farklılıkların derecesini açığa çıkarmak için önemli bir yoldur. Bireysel öğrenme için BEP hazırlanması ve BEP’in hazırlanması aşamasına öğrencinin, öğretmenin, ailenin ve rehber öğretmenin katılımı hem öğretmenlerin hem de ailenin öğrenci gelişimini takip edebilmesi ve öğrencinin çalışmalardan zevk alması açısından önemlidir.

BEP hazırlanırken; bilgiyi edinme/kazanma süreçlerine önem verilmelidir. Öğrencilerin gelişimlerinin izlenmesi, BEP’lerinde yer alan kazanımların gerçekleşme düzeyi değerlendirilerek yapılmalıdır.

Gözlem Formu

Gözlem, öğrencinin öğrenmeye yönelik gelişimini izlemek ve değerlendirmek amacıyla kullanılan, öğrenci hakkında doğru ve çabuk bilgi sağlayan tekniklerden biridir. Öğretim programında, öğrencilerin süreç içerisinde izlenmesi, yönlendirilmesi, öğrenme güçlüklerinin belirlenerek gideril-

mesi, anlamlı ve kalıcı öğrenmenin desteklenmesi amacıyla sürekli gözlem ve bu gözlem sonuçlarına dayalı geri bildirim sağlanmasına yönelik bir ölçme-değerlendirme anlayışı benimsenmiştir.

Öğretim programında “Alıcı Dil” ve “İfade Edici Dil” alanları için ayrı ayrı gözlem formu önerilmektedir. Öğretmen öğrenciyi gözlemleyerek gözlem formunun ilgili kısımlarını dolduracaktır. Böylelikle öğrencinin gelişimini somut olarak takip edebilecektir.

Gözlem Sonuç Formu

Öğrencinin gelişim ve performansını takip ederek bu bilgileri bir üst sınıfa aktarabilmek için öğretmenin öğrencileri sistematik bir şekilde gözlemlemesi ve gözlem sonuçlarını dönem sonlarında “gözlem sonuç formu”na yazarak ilgililerle paylaşması önerilir. Bu sayede öğrencinin derse yönelik performansında değişiklikler olup olmadığı takip edilebilir.

KAZANIMLAR

ÖĞRENME ALANI	KAZANIMLAR	AÇIKLAMALAR
ALICI DİL	1. İşaretin genel ilke, bileşen ve özelliklerini tanıır.	<ul style="list-style-type: none"> • İşaretin bileşeni olan elin şekli, konumu (elin işaretin anlamına göre işaret alanı içindeki yeri), hareketi, yönelimi, el dışı işaretler (üst vücut, baş- omuzlar ve yüz) üzerinde durulur. • İşaretlerin (kavramların) bileşenlerine göre basit ya da karmaşık oluşuna dikkat çekilir. • İşaretlerin alanı (el ve yüzün üç boyutlu olarak aynı karede olması), görülebilirliği (elin, işaretin anlamını net olarak yansıtmak şeklinde gösterilmesi), simetri (sınırlı da olsa bazı işaretlerde iki elin aynı zamanda ve şekilde kullanılması) ve göz kontağına vurgu yapılır. • El şekilleri (pençe el, kanca el, tavşan el vb.) üzerinde görseller bulunan tanımlayıcı kartlar öğrencilere gösterilerek tanıtılabilir.
	2. Alfabedeki harfleri parmak alfabesi işaretleri ile eşleştirir.	<ul style="list-style-type: none"> • Çift el parmak alfabesi kullanılır. • Parmak alfabesi işaretleri Türkçe alfabesindeki harflerle paralellik göstermelidir. • Sessiz harfler öğretilirken ses temelli yöntem kullanılmalıdır. (/b/ sesi için "be" değil, "b" olarak ifade edilmesi) • Türkçe alfabesindeki harfler ile parmak işaretleri resimli kartlarla eşleştirilebilir.
	3. Günlük konuşmada geçen en temel ifadelerin işaretlerini tanıır.	<ul style="list-style-type: none"> • Tanışma, selamlaşma, hal-hatır sorma, dilek ve temenni bildiren "lütfen", "rica ederim", "özür dilerim", "merhaba", "günaydın", "hoş geldin", "hoş bulduk", "adın ne?", "nasılsın?", "iyiyim", "teşekkür ederim", "memnun oldum", "iyi günler", "iyi akşamlar", "iyi geceler", "hoşça kal", "tebrik ederim", "aferin", "afiyet olsun", "geçmiş olsun", "doğum günün kutlu olsun", "acıktım", "susadım", "izin istiyorum", "tuvalete gidebilir miyim?", "önemli değil" ifadelerinin işaretleri tanıtılır. • Günlük konuşmada geçen yukarıdaki temel ifadeler gösterip yaptırma, yaratıcı drama ya da resimli kartlar yoluyla tanıtılabilir.

ÖĞRENME ALANI	KAZANIMLAR	AÇIKLAMALAR
ALICI DİL	4. Adın yerine geçen sözcüklerin (adılların) işaretlerini tanır.	<ul style="list-style-type: none"> • Öncelikli olarak "ben", "sen", "o", "biz", "siz" ve "onlar" adıları kullanılmalıdır. İhtiyaç doğrultusunda bana, benim, sana, senin, ona, onun vb. adılların işaretleri de tanıtılabilir. • Adıllar, ilk aşamada grup içinde öğrencilerin kendi üzerinde tanıtılmalıdır. • Adılların vurgulandığı görseller üzerinden ayırt etme çalışmaları yapılabilir.
	5. Aile, akraba ve yakın çevresine ait ifadelerin işaretlerini tanır.	<ul style="list-style-type: none"> • Anne, baba, abla, ağabey, kardeş, aile, dede (büyükbaba), nine (anneanne ve babaanne), kız, erkek, hala, amca, teyze, dayı, bebek, çocuk, arkadaş, akraba ve komşu sözcüklerinin işaretleri tanıtılmalıdır. • Öğrencilerin önceden getirecekleri aile bireylerine ait fotoğraflar kullanılarak aile, akraba ve yakın çevreye ait eşleme çalışması gerçekleştirilebilir. Bu amaçla öğrencilerin aile albümü ya da soy ağacı oluşturma çalışmaları yaptırılabilir.
	6. Vücudun temel bölümleri ile ilgili ifadelerin işaretlerini tanır.	<ul style="list-style-type: none"> • Vücudun temel bölümleri olan baş, yüz, göz, burun, ağız, kulak, saç, boyun, gövde, kol, el, bacak, ayak, kaş, kirpik, çene, alın, dil, diş, dudak, göğüs, omuz, kol, dirsek, el, parmak, tırnak, kemik ve deri sözcüklerinin işaretleri tanıtılır. • Yüz ve vücut bölümlerinin tanıtımı sırasında yukarıda verilen vücudun temel bölümleri ile gerçekleştirilen eylemler (görmek, duymak, koklamak, tatmak, dokunmak, yürümek, koşmak, almak, atmak, koymak) de verilir. • Vücudun temel bölümleri bir maket üzerinde gösterilir. Maket üzerinde eksik bırakılan temel vücut bölümlerini öğrencilerinin bulması sağlanabilir.

ÖĞRENME ALANI	KAZANIMLAR	AÇIKLAMALAR
ALICI DİL	7. Duygu ifadelerinin işaretlerini tanır.	<ul style="list-style-type: none"> • Mutlu, üzgün, korkmuş, kızgın, şaşkın duygu ifadelerinin işaretleri üzerinde durulur. • Öğretmen tarafından önceden kurgulanan rol yapma ve yaratıcı drama çalışmaları ile duygu ifadelerinin işaretleri tanıtılabilir.
	8. Hayvanlar ve bitkiler ile ilgili ifadelerin işaretlerini tanır.	<ul style="list-style-type: none"> • Hayvan, kuş, kedi, köpek, at, eşek, inek, koyun, keçi, tavuk, horoz, ördek, aslan, fil, zürafa, ayı, tavşan, yılan, maymun, fare, kaplumbağa, kurbağa, balık, sinek, arı sözcüklerinin işaretleri tanıtılır. • Bitki, ot, çiçek (gül, lüle, papatya), ağaç ve yaprak sözcüklerinin işaretleri tanıtılır. • İlgili eylemler: Uçmak, yüzmek, ısırarak, ağaç dikmek, çiçek açmak
	9. Yiyecek ve içecekler ile ilgili ifadelerin işaretlerini tanır.	<ul style="list-style-type: none"> • Ekmek, tereyağı, peynir, zeytin, reçel, yumurta, sucuk, bal, şeker, tuz, fındık, ceviz, fıstık, leblebi, badem, kestane, çorba, kuru fasulye, nohut, mercimek, köfte, salata, yoğurt, tavuk, börek, baklava, pirinç pilavı, bulgur pilavı, makarna, hamburger, mantı, pizza, simit, pide • Sebzeler; o Patlıcan, kabak, salatalık, mantar, domates, patates, biber, soğan, marul, maydanoz, pırasa, ıspanak, fasulye, havuç, mısır • Meyveler; o Elma, armut, ayva, nar, portakal, mandalina, limon, şeftali, kayısı, muz, karpuz, kavun, çilek, kiraz, üzüm, erik • İçecekler; o Su, süt, çay, ayran, meyve suyu, kahve sözcüklerinin işaretleri tanıtılır. • İlgili eylemler: Yapmak, yemek, içmek, kesmek, pişirmek, yıkamak, acıkmak, susamak ve doymak

ÖĞRENME ALANI	KAZANIMLAR	AÇIKLAMALAR
ALICI DİL	10. Giyeceklerle ilgili ifadelerin işaretlerini tanır.	<ul style="list-style-type: none"> • Giyecek, elbise, ceket, pantolon, mont (kaban), gömlek, etek, tişört, şort, atlet, külot, çorap, pijama, eldiven, atkı, şapka, ayakkabı, terlik, bot, kemer sözcüklerinin işaretleri tanıtılır. • İlgili eylemler: Giymek, çıkarmak, takmak, yırtmak, dikmek
	11. Taşıtlarla ilgili ifadelerin işaretlerini tanır.	<ul style="list-style-type: none"> • Taşıt, araba, otobüs, taksi, servis, kamyon, traktör, tren, uçak, helikopter, gemi, bisiklet, ambulans, otobüs, yol, trafik lambası, yaya geçidi, kaldırım sözcüklerinin işaretleri tanıtılır. • İlgili eylemler: Beklemek, durmak, binmek, inmek, karşıya geçmek, sürmek
	12. Mesleklerle ilgili ifadelerin işaretlerini tanır.	<ul style="list-style-type: none"> • Meslek, öğretmen, asker, terzi, doktor, hemşire, aşçı, şoför, polis, işçi, memur, kasap, berber, manav, bakkal, çiçekçi, simitçi, fırıncı, sütçü, sucu, kitapçı, çiftçi sözcüklerinin işaretleri tanıtılır. • İlgili eylemler: Satmak, öğrenmek, öğretmek, dikmek, hasta olmak, iyi olmak, pişirmek, çalışmak, kesmek, sürmek, sulamak, sağlamak, aşı yapmak • Sınıf içinde çeşitli meslek gruplarına ait kişilerin görsellerinden köşeler oluşturularak hem meslekler hem de bu mesleğe yönelik eylemler tanıtılabilir. Ayrıca bu amaçla geziler yapılabilir.

ÖĞRENME ALANI	KAZANIMLAR	AÇIKLAMALAR
ALICI DİL	13. Evin bölümleri ve ev eşyaları ile ilgili eylem ifadelerinin işaretlerini tanır.	<ul style="list-style-type: none">• Evin bölümleri ve ev eşyalarının sınıflandırılmasında;<ul style="list-style-type: none">- Evin dış bölümleri; Ev, kapı, pencere, çatı, baca, balkon, merdiven- Evin iç bölümleri; Oturma odası, yatak odası, bebek/çocuk odası, mutfak, tuvalet, banyo, duvar, tavan, zemin (yer)• Ev eşyaları;<ul style="list-style-type: none">- Lavabo, musluk, televizyon, telefon, saat, ütü, tost makinesi, koltuk, masa, sandalye, yatak, yastık, havlu, tuvalet kâğıdı, ayna, tencere, tava, çatal, kaşık, bıçak, bilgisayar, buzdolabı, çamaşır makinesi, fırın, ocak, perde, halı, lamba, sabun, şampuan, diş macunu, diş fırçası, tarak, askı, şemsiye sözcüklerinin işaretleri tanıtılır.• İlgili eylemler: Açmak, kapatmak, oturmak, kalkmak, yatmak, uyumak, uyanmak, yıkanmak, yıkamak, seyretmek, inmek, çıkmak, fırçalamak, temizlemek, taramak, süpürmek, pişirmek, bakmak, oynamak, asmak• Yukarıda verilen ev bölümleri ve ev maketler üzerinde gösterilebilir. Bu amaçla oyuncaklar da kullanılabilir. Her ev bölümünün ve eşyanın tanıtımından sonra o bölüm ile ilgili eylemin öğrenciler tarafından canlandırılması istenebilir.

ÖĞRENME ALANI	KAZANIMLAR	AÇIKLAMALAR
ALICI DİL	<p>14. Okulun bölümleri ve okul eşyaları ile ilgili eylem ifadelerinin işaretlerini tanır.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Okulun bölümleri ve okul eşyaları ile ilgili <ul style="list-style-type: none"> - Okul, bahçe, sınıf, sıra, masa, sandalye, tahta, dolap, tahta kalem, tahta silgisi, pano, Atatürk, İstiklal Marşı, Türk bayrağı, bilgisayar, projeksiyon, çöp kutusu - Çanta, kalem, kalemlik, kitap, defter, boya kalem, sulu boya, pastel boya, fırça, silgi, kalemtıraş, makas, bant, yapıştırıcı, cetvel, kâğıt, oyun hamuru, dosya - Türkçe, matematik, hayat bilgisi, görsel sanatlar, serbest etkinlikler, oyun ve fiziki etkinlikler, müzik, ders, konu, ödev, karne, teneffüs, tatil - Öğretmen, öğrenci, okul müdürü, hizmetli sözcüklerinin işaretleri tanıtılır. • İlgili eylemler: Okumak, yazmak, çalışmak, dinlemek, toplamak, çıkarmak, yapıştırmak, kesmek, boyamak, çizmek, öğrenmek, öğretmek, anlamak, bilmek, tekrar etmek, saymak, sıra olmak
	<p>15. Sağlıkla ilgili temel ifadelerinin işaretlerini tanır.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Sağlık, hastane, hasta, nezle, muayene, kan, yara, ilaç (hap, şurup, krem), aşı, ağrı, ateş, derece, ameliyat sözcüklerinin işaretleri tanıtılır. • İlgili eylemler: Hasta olmak, iyi olmak, acımak, üşümek, ağrımak, kırılmak, kanamak, ateşlenmek, düşmek

ÖĞRENME ALANI	KAZANIMLAR	AÇIKLAMALAR
ALICI DİL	<p>16. Spor, oyun, sosyal alan ve aktivitelerle ilgili temel ifadelerin işaretlerini tanır.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Spor, oyun ve sosyal aktivitelerde; <ul style="list-style-type: none"> - Spor; Spor, futbol, basketbol, voleybol, masa tenisi, yüzme, satranç - Sporla ilgili terimler; Top, raket, kale, kaleci, madalya, hakem, forma • Oyun, sosyal alan ve aktivite; <ul style="list-style-type: none"> - Saklambaç, seksek, ip atlama, körebe, mendil kapmaca, misket, yakan top gibi oyun aktivitelerinin yanı sıra sinema, tiyatro, kütüphane, müze, park, hayvanat bahçesi ve cami sözcüklerinin işaretleri tanıtılır. • İlgili eylemler: Spor yapmak, oynamak, yüzmek, top atmak, atlamak, zıplamak, saklanmak, yakalamak, topla vurmak, kaçmak, kovalamak, kazanmak, kaybetmek, başlamak, bitmek, durmak, eşleştirmek, ziyaret etmek • Çeşitli sportif karşılaşmalar ve eğitsel oyunlar yaptırılabilir. Ayrıca sinema, tiyatro vb. sosyal alanlara ve aktivitelere ait görsellerden yararlanılabilir, geziler düzenlenebilir.
	<p>17. Renklerle ilgili ifadelerinin işaretlerini tanır.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Renk, kırmızı, sarı, mavi, yeşil, pembe, beyaz, gri, siyah, mor, turuncu, kah-verengi, lacivert sözcüklerinin işaretleri tanıtılır. • İlgili eylemler: Boyamak, eşleştirmek • Renkli nesnelerin renk kartları ile eşleştirmeleri sağlanabilir. Ayrıca boyama çalışmaları yaptırılabilir.
	<p>18. Zıt kavramlarla ilgili ifadelerin işaretlerini tanır.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Büyük - küçük, aynı - farklı, uzun - kısa, ince - kalın, az - çok, ağır - hafif, temiz - pis, yumuşak - sert, acı - tatlı, yukarı - aşağı, alçak - yüksek, geniş - dar, sıcak - soğuk, güzel - çirkin, açık - kapalı, boş - dolu, şişman - zayıf, genç - yaşlı, alt - üst, ön - arka, iç - dış, sağ - sol, yakın - uzak doğru - yanlış sözcüklerinin işaretleri tanıtılır. • Kavramlarla ilgili resim kartları ile işaretlerin eşleştirilmesi çalışması yaptırılabilir.

ÖĞRENME ALANI	KAZANIMLAR	AÇIKLAMALAR
ALICI DİL	19. Geometrik şekiller ve cisimler ile ilgili ifadelerin işaretlerini tanır.	<ul style="list-style-type: none"> • Şekil, üçgen, kare, dikdörtgen, daire, silindir, küre, prizma, küp, koni sözcüklerinin işaretleri tanıtılır. • İlgili eylemler: Çizmek • Şekil kartları ile işaretleri eşleştirilebilir. Nesne kartları içinden verilen şekilleri ayırt etme (ev, araba, insan resimleri üzerinde şekilleri bulma çalışması) ve şekillerin çizim çalışmaları yaptırılabilir.
	20. Sayılarla ilgili ifadelerin işaretlerini tanır.	<ul style="list-style-type: none"> • 0-20'ye kadar olan sayılar verilir. • İlgili eylemler: Eşleştirmek, saymak, sıralamak, karşılaştırmak • Sayı-sembol kartları ile sayı işaretleri eşleştirilebilir.
	21. Zamanlarla ilgili ifadelerin işaretlerini tanır.	<ul style="list-style-type: none"> • Zaman, şimdi, önce, sonra, ilk önce, en son, geç, erken • Zaman birimleri; <ul style="list-style-type: none"> - Gece, gündüz, sabah, öğle, akşam • Günler; <ul style="list-style-type: none"> - Dün, bugün, yarın, pazartesi, salı, çarşamba, perşembe, cuma, cumartesi, pazar, hafta • Mevsimler; <ul style="list-style-type: none"> -Mevsim, ilkbahar, yaz, sonbahar, kış, yağmur, kar, rüzgâr, güneş, bulut • Aylar; <ul style="list-style-type: none"> - Ay, ocak, şubat, mart, nisan, mayıs, haziran, temmuz, ağustos, eylül, ekim, kasım, aralık sözcüklerinin işaretleri tanıtılır. • İlgili eylemler: Kalmak (geç), kalkmak (erken), yağmak, doğmak, batmak, esmek • Dün, şimdi ve yarın sözcükleri verilirken herhangi bir eylemin geçmiş, şimdiki ve gelecek zamanlarda işaret dili ile ifade edilmesine temel düzeyde yer verilir.

ÖĞRENME ALANI	KAZANIMLAR	AÇIKLAMALAR
ALICI DİL	22. Anlamlarına göre temel cümle türleri ile ilgili işaretleri tanır.	<ul style="list-style-type: none"> • “Soru, cevap, kelime ve cümle” sözcüklerinin işaretleri tanıtılır. • Anlamlarına göre cümle türleri örnekleri ile birlikte tanıtılır. <ul style="list-style-type: none"> - Olumlu-Olumsuz cümleler - Soru cümleleri - Evet-hayır/ var-yok soruları -Ne soruları (ne, kim, kimin, nerede, ne zaman, neden, nasıl, kaç, hangi) - Emir cümleleri • Soru ve cümle türlerine yönelik olarak öğrencilere yaratıcı drama yoluyla çeşitli yaşantı örnekleri sunulabilir. Bu yaşantılardan görseller oluşturulup işaretler ile eşleştirilebilir.
İFADE EDİCİ DİL	23. Konuşma için hazırlık yapar.	<ul style="list-style-type: none"> • Bu kapsamda; <ul style="list-style-type: none"> - Konunun ve amacın belirlenmesi, - Göz teması kurulması, - Ortak ilginin sağlanması, - Uygun pozisyonun alınması hedeflenir.
	24. Konuşmalarında işaretleri genel ilke, bileşen ve özelliklerine bağlı kalarak sözel dil eşliğinde yerinde ve anlamına uygun kullanır.	<ul style="list-style-type: none"> • Elin şekli, alanı (el ve yüzün üç boyutlu olarak aynı karede olması), • Konumu (elin, işaretin anlamına göre işaret alanı içindeki yeri), • Yönü, • Görülebilirliği (elin, işaretin anlamını net olarak yansıttık şekilde gösterilmesi), • Simetri (sınırlı da olsa bazı işaretlerde iki elin aynı zamanda ve şekilde kullanılması), • Aktif el-pasif el (bazı işaretlerde pozisyon aldıktan sonra bir elin sabit, diğeri elin hareketli olma durumu), • El dışı işaretler (üst vücut, baş- omuzlar ve yüz) dikkate alınır. • İletişim esnasında Türk İşaret Dili sözel dil ile desteklenir.

ÖĞRENME ALANI	KAZANIMLAR	AÇIKLAMALAR
ALICI DİL	25. Parmak alfabesini akıcı ve anlaşılır şekilde uygular.	<ul style="list-style-type: none"> • Alfabedeki her bir harfin parmak işareti yaptırılır. • Parmak alfabesi ile kendi adı, aile bireylerinin ve arkadaşlarının adını gösterme çalışması yaptırılabilir. Öğrencinin okuma yazma düzeyine uygun olarak farklı nesnelere adı parmak alfabesi ile yazdırılabilir.
	26. Konuşmasında olayları oluş sırasına göre anlatır.	<ul style="list-style-type: none"> • Anlama alanında kullanılan 21. kazanım bağlamında olayları oluş sırasına göre anlatması sağlanır. • Öğrencinin gün içinde neler yaptığını Türk İşaret Dili ile anlatması istenebilir. Çocukların ev ortamında arka arkaya sıralı olarak yaptığı basit olaylar fotoğraflanıp bunları sıralaması ve "önce", sonra, ilk önce ve en son kavramlarını kullanarak anlatması istenebilir.
	27. Sorulara cevap verir.	<ul style="list-style-type: none"> • Soruya cevap verme çalışmalarında kapalı uçlu veya açık uçlu sorular kullanılır. • Kapalı uçlu sorulara "evet/hayır" cevabını vermesi, ikinci aşamada "evet/hayır" dışında bir sözcük kullanması, en son aşamada ise cümle şeklinde cevap vermesi istenir. • Açık uçlu sorularda "ne, kim, kimin, nerede, nasıl, ne zaman, neden, kaç (kaç yaş, kaç tane)" soru sözcükleriyle yapılan soru cümleleri kullanılır. • Öğrencilerin sorulara cevap verebilme becerilerini arttırabilmek amacıyla öncelikle gerçek nesne ve yaşantılar kullanılabilir. Nesne ve olay kartları, eylem bildiren tek kartlar, sıralı olay kartları, düzeylerine uygun hikâye kitapları soru-cevap yöntemiyle öğrencilerle paylaşılabilir.

ÖĞRENME ALANI	KAZANIMLAR	AÇIKLAMALAR
ALICI DİL	28. Sorular sorar.	<ul style="list-style-type: none"> • Öğrencilerin Türk İşaret Dili ile konuşmalarında evet/hayır'lı cevaplar alabileceği sorular ile "ne ", "kim", "kimin", "ne zaman", "neden", "nasıl", "ne yapıyor?", "kaç (kaç yaş, kaç tane)", "ne renk", "nerede" sorularını kullanabilmesi için model olunmalı ve teşvik edilmelidir. • Basit cümlelerin resmedildiği görsel kartlar üzerinden soru sormak için öğrenciler teşvik edilebilir. Günlük yaşama ait çeşitli merak uyandırıcı kurgulamalar yapılarak öğrencilerin bu kurgulamalara yönelik sorular sormasına fırsat sağlanabilir.
	29. Konuşmalarında yaşantısından ve günlük hayattan örnekler verir.	<ul style="list-style-type: none"> • Öğrencinin günlük yaşantısından örnek verebilmesi için anlama alanında belirtilen 4-22. kazanımların sadece sınıf ortamında değil sınıf dışı ortamlarda gerçekleşen günlük rutinlerin paylaşılması ve bu alanlarda yaşantı sunulması sağlanır. • Sınıf ya da okul dışında öğrencinin yaşadığı olay ve deneyimleri anlatması istenebilir. Bu becerileri geliştirebilmek için ev-okul defterleri, albümler, öğrencinin gündelik yaşantısı ile ilişkili nesnelere, fotoğraflar, resimler vb. kullanılabilir.
	30. Konuşmalarında zıt kavramları kullanarak karşılaştırmalar yapar.	<ul style="list-style-type: none"> • Anlama alanında belirtilen 18. kazanımda tanıtılan sözcüklerin işaretleri kullanılarak öğrencilerin çeşitli karşılaştırmalar yapmaları sağlanır.
	31. Duygularını ifade eder.	<ul style="list-style-type: none"> • 7. kazanımda verilen duygu ifade eden sözcükleri kullanmaları sağlanır.
	32. Günlük konuşmada geçen en temel ifadeleri Türk İşaret Dili ile kullanır.	<ul style="list-style-type: none"> • 3. kazanımda verilen sözcüklerin ortamlara uygun kullanılması sağlanır.
	33. Konuşmalarında betimlemeler yapar.	<ul style="list-style-type: none"> • 4 - 22. kazanımlarda verilen kavram işaretlerinin, varlıkların betimlenmesinde kullanılması sağlanır.
	34. Düzeyine uygun olarak kendine güvenli ve akıcı konuşur.	<ul style="list-style-type: none"> • Öğrencinin iletişimi başlatabilmesi, sürdürebilmesi ve sonlandırabilmesi için konuşmaya cesaretlendirilmeli, konuşma sırasında sözleri kesilmemeli ve özgüvenini zedeleyecek söylemlerden kaçınılmalıdır. • Drama, piyes vb. etkinliklerde öğrencinin rolünün gerektirdiği işaretleri kullanması sağlanır.

KAYNAKÇA

AÇAN, A. Zeynep. (2001), A Study on Sign Languages and Turkish Sign Language, Unpublished M.A. Thesis, Hacettepe University, Ankara.

AÇAN, A. Zeynep. (2007). A Linguistic Analysis on Basic Sentence Types in Turkish Sign Language (TİD) with Reference to Non-manual Activity, Unpublished Ph. D. Dissertation, Hacettepe University, Ankara.

AÇAN, A. Zeynep. (2013), Sign Languages and Aspects of Turkish Sign Language (TİD)", Edebiyat Fakültesi Dergisi, Vol.30 /Number 1, Bizim Büro, Ankara, pp. 73-96.

ARIK, E. (ed.) (2013), Current Directions in Turkish Sign Language Research, Cambridge Scholars Publishing, UK.

ASHER, R. E. and J. M. Y. SIMPSON. (eds.) (1994). The Encyclopedia of Language and Linguistics: Vol. 7, Pergamon Press, Oxford.

CRYSTAL, David. (1987), The Cambridge Encyclopedia of Language, Cambridge University Press, Cambridge.

DEUCHAR, Margaret. (1984), British Sign Language, Routledge & Kegan Paul, London.

DİKYUVA, H. ve U. ZESHAN. (2008), Türk İşaret Dili: Birinci Seviye, Ishara Press.

ISENHATH, J. O. (1990), The Linguistics of American Sign Language, McFarland & Company, Inc. Publishers, North Carolina, U.S.A.

KRAUS, N. (1998), Speech Sound Perception, Neurophysiology and Plasticity, International Journal of Pediatric Otorhinolaryngology, 47, 123/29.

KUBUŞ, O. (2008), An Analysis of Turkish Sign Language (TİD)Phonology and Morphology, M.A Thesis, METU, Ankara.

KYLE, J. G. and B. WOLL (1988) Sign Language: The Study of Deaf People and Their Language, Cambridge University Press, Cambridge. LAVETT, B. and Mc Garr, C. (1988) Speech and language development in Hearing Impaired Children, Hearing in Children (Ed. F.H.Bess) York Press, New York, 375-388.

LENNEBERG, E.H. (1967), Biological Foundations of Language, Wiley.

MARSCHARK, M. and P. E. SPENCER (eds.), Oxford Handbook of Deaf Studies, Language and Education, Oxford University Press, U.S.A.

ÖZCEBE, E., SEVİNÇ, Ş. and Belgin E.(2005), The Ages of Suspicion, Identification, Amplification and Intervention in Children with Hearing Loss, Int J Pediatr Otorhinolarygol, 69:1081-1087.

PENFIELD, W. and ROBERTS, L. (1959), Speech and Brain Mechanisms, Princeton, Princeton University Press.

PINKER, S. (1994), The Language Instinct, New York, Morrow.

SEVİNÇ, Ş. (2002), Assessment of Development Profile in Rehabilitation of Profoundly Sensory Neural Hearing Impaired Children, Unpublished PhD Thesis, Hacettepe University, Institute of Health Science, Ankara,

VALLI, Clayton and Ceil LUCAS. (1992), A Resource Text for ASL Users: Linguistics of American Sign Language, Gallaudet Univ. Press,

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
ÖZEL EĞİTİM VE REHBERLİK HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

ANKARA, 2015